

Брюксел, 10 март 2026 г.
(OR. en)

7186/26

ENER 119
ENV 217
TRANS 138
ECOFIN 315
RECH 115
CLIMA 126
IND 176
COMPET 301
CONSOM 74

ПРИДРУЖИТЕЛНО ПИСМО

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от
г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 10 март 2026 г.

До: Г-жа Thérèse BLANCHET, генерален секретар на Съвета на
Европейския съюз

№ док. Ком.: COM(2026) 118 final

Относно: ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И
СЪВЕТА
Доклад за финансирането на енергийната ефективност в Европа
Оценка на публичните разходи за енергийна ефективност
и на енергийните характеристики на сградите

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2026) 118 final.

Приложение: COM(2026) 118 final



Брюксел, 10.3.2026 г.
COM(2026) 118 final

ДОКЛАД НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ И СЪВЕТА

**Доклад за финансирането на енергийната ефективност в Европа
Оценка на публичните разходи за енергийна ефективност
и на енергийните характеристики на сградите**

Type the document title here.

Type the first subtitle here.

и на енергийните характеристики на сградите

1. ВЪВЕДЕНИЕ

Енергийната ефективност играе важна роля за постигането на цялостна и икономически ефективна декарбонизация в целия ЕС до 2050 г., за повишаване на конкурентоспособността на европейската икономика и за осигуряване на енергийна сигурност и достъпни цени на енергията сега и в бъдеще. В този контекст една от стратегическите цели на ЕС е намаляването на енергийните загуби в енергийната система и във всички икономически сектори. Мерките за енергийна ефективност не само спомагат за повишаване на конкурентоспособността на предприятията в ЕС, но и за облекчаване на енергийната бедност и намаляване на зависимостта на ЕС от вносни енергийни източници.

С оглед да се подпомогне постигането на целта за 2030 г. за намаляване на емисиите на парникови газове с 55 %, в преработената Директива за енергийна ефективност (преработената ДЕЕ) ⁽¹⁾ се определя цел за първичното енергийно потребление в ЕС (ПЕП) да не надвишава 992,5 Mtoe, а крайното енергийно потребление (КЕП) да не надвишава 763 Mtoe до 2030 г. Това съответства на намаление от най-малко 11,7 % до 2030 г. в сравнение с прогнозите на референтния сценарий на ЕС за 2020 г.

Строителният сектор има важна роля в това отношение, тъй като на него се падат 36 % от общото енергопотребление в ЕС и 40 % от общото количество на свързаните с енергията емисии на парникови газове. 52 % от общия обем природен газ, потребен в ЕС през 2023 г., е бил използван пряко или непряко за сгради, така че икономии в този сектор също ще спомогнат за намаляване на настоящата зависимост от вноса на изкопаеми горива. Освен това енергийно ефективните жилища се превръщат в достойни и устойчиви жилища на по-достъпни цени. Почти 75 % от сградите са неефективни според настоящите строителни стандарти, а 85—95 % от съществуващите днес сгради ще продължат да съществуват и през 2050 г. Въпреки това средногодишният процент на саниране е едва около 1 %.

Ето защо процентът на саниране трябва да бъде най-малко удвоен, а обхватът на санирането — увеличен, за да се гарантира, че секторът допринася за постигането на целите за 2030 г. Всички нови сгради трябва да бъдат сгради с нулеви емисии до 2030 г., а съществуващите сгради трябва да бъдат превърнати в сгради с нулеви емисии до 2050 г. Преработената Директива относно енергийните характеристики на сградите (преработена ДЕХС) ⁽²⁾ е механизмът за изпълнение на

⁽¹⁾ [\(ЕС\) 2023/1791](#).

⁽²⁾ [\(ЕС\) 2024/1275](#).

стратегията „вълна на саниране“⁽³⁾. Основната му цел е да се увеличат процентът и обхватът на санирането в ЕС, особено при сградите с най-лоши характеристики.

В оценката на въздействието, придружаваща **съобщението на Комисията относно целите в областта на климата за 2040 г.**⁽⁴⁾, се прогнозира, че крайното енергийно потребление (КЕП) на ЕС ще намалее от 763 Mtoe през 2030 г. до 594—624 Mtoe през 2040 г., в зависимост от сценария. До 2050 г. КЕП ще спадне до приблизително до 560 Mtoe. На секторно равнище се очаква, че икономии на енергия в **сградите** ще достигнат 35-38 % при различните сценарии до 2040 г. и 40 % до 2050 г., докато енергопотреблението в **промишлеността** ще намалее с около 20 % през десетилетието от 2031 до 2040 г. и с още 7 процентни пункта през десетилетието от 2041 до 2050 г. (спрямо данните от 2030 г.).

Енергийната ефективност носи тройна полза за нашата конкурентоспособност, климата и сигурността, като предлага множество предимства. Чрез намаляване на енергопотреблението не само намаляваме зависимостта си от вносни горива, но и понижаваме емисиите и укрепваме енергийната си независимост — всеки спестен киловатчас представлява един внесен, субсидиран и/или произведен киловатчас помалко. **Инвестициите в енергийна ефективност имат значително въздействие, като всяко евро, инвестирано в енергийна ефективност, се превръща в 12 евро икономии на енергийни разходи през целия жизнен цикъл на инвестицията в жилища и 4 евро в промишлеността.** Освен това ползите от енергийната ефективност са мащабни — от постигане на до 40 % от необходимите намаления на емисиите на CO₂ в ЕС до 2030 г. до създаване на 1,6 милиона работни места и избягване на значителни разходи за разширяване на електропреносната мрежа, което я прави жизненоважна стратегия за по-конкурентоспособна и устойчива икономика. Необходими са значителни инвестиционни усилия, за да се реализира пълният потенциал на енергийната ефективност в Европа.

Енергийната ефективност е първото гориво на Европа — чисто, евтино и произведено у дома. В съответствие с принципа за поставяне на енергийната ефективност на първо място, решенията за енергийна ефективност следва да се разглеждат като първи вариант при вземането на политически, планови и инвестиционни решения.

Реализирането на потенциала за енергийна ефективност в Европа изисква значителни инвестиционни усилия, както се подчертава в доклада на М. Драги, които са се увеличили в съответствие с енергийните и климатичните цели. В сценария по модела PRIMES на плана за климатичните цели за 2040 г. се прогнозира, че за да се постигнат целите за енергийна ефективност, през десетилетието от 2021 до 2030 г. общите инвестиции в енергийна ефективност трябва да се увеличат до

⁽³⁾ Вълна на саниране за Европа — екологизиране на нашите сгради, създаване на работни места, подобряване на качеството на живот, COM/2020/662) final.

⁽⁴⁾ [COM/2024/63 final](#).

около 370 милиарда евро годишно⁽⁵⁾, като за сравнение през предходното десетилетие те са възлизиали на 120 милиарда евро годишно. Това представлява трикратно увеличение. За сравнение, понастоящем се оценява, че за постигането на целта за намаляване на емисиите на парникови газове с 55 % до 2030 г. че са необходими инвестиции в размер на около 1241 милиарда евро годишно⁽⁶⁾. От гледна точка на енергийните доставки и инфраструктурата, нуждите от инвестиции в енергийна ефективност се оценяват на 208 милиарда евро годишно⁽⁷⁾ за същия референтен период. След 2030 г. нуждите от инвестиции в енергийна ефективност се очаква да намалее леко, но да останат много високи през периода 2031—2040 г. (303 милиарда евро) и през периода 2041—2050 г. (288 милиарда евро). Мерките за енергийна ефективност в сградите, включително преоборудването на отоплителните и охладителните системи, ще представляват по-голямата част от инвестициите, необходими за постигане на целите за 2030 г., като ще възлизат на около 242 милиарда евро годишно през периода 2021—2030 г.

Тези цели не могат да бъдат постигнати само чрез регулиране, а ще изискват мобилизиране както на публични, така и на частни средства. **Ограничените публични ресурси не могат да покрият всички нужди от инвестиции**, ето защо трябва да се търси по-ефективно и съобразено с нуждите използване на публичните финансови ресурси. Освен това, за да се стимулират частните инвестиции и да се намали рискът за тях, трябва да се използват финансови продукти и смесено финансиране.

С цел осигуряване на необходимото финансиране, с член 30 от преработения вариант на Директивата за енергийната ефективност се изисква Комисията да оцени:

- **настоящото състояние на публичното финансиране и капацитета на държавите членки да стимулират частните инвестиции** в енергийна ефективност;
- **дали е необходим механизъм за енергийна ефективност или комбинация от безвъзмездни средства, техническа помощ и гаранции, всички на равнище ЕС**, за да се подпомогне постигането на целите на ЕС в областта на енергийната ефективност и климата по икономически ефективен начин. Комисията е длъжна да представи доклад по този въпрос на Европейския парламент и на Съвета.

Освен това с член 9, параграф 8 от преработената ДЕХС се изисква Комисията да представи анализ на:

- структурните фондове и рамковите програми на ЕС, включително финансирането от Европейската инвестиционна банка, които понастоящем се

⁽⁵⁾ Прогнозата се основава на инвестициите по отношение на търсенето с оглед постигане на целите за климата и енергетиката за 2030 г., включително целите за енергийна ефективност, но с изключение на нуждите от инвестиции в транспорта и новото строителство.

⁽⁶⁾ [SWD/2023/68 final](#).

⁽⁷⁾ [SWD/2024/63 final](#).

използват за подобряване на енергийните характеристики на сградите, особено на жилищните сгради, по отношение на тяхната ефективност, видовете използвани инструменти, действителните суми и дали нивото на финансиране е подходящо;

- наличните средства от публични финансови институции по отношение на тяхната ефективност, видовете използвани инструменти и мерки и дали нивото на финансиране е подходящо;
- координацията на финансирането от ЕС и националното финансиране, както и други видове мерки, насочени към стимулиране на инвестициите в енергийните характеристики на сградите, и дали това финансиране е достатъчно за постигане на целите на ЕС.

Настоящият доклад има за цел да обхване всички горепосочени точки в следния ред:

- Общ преглед на публичното финансиране за енергийна ефективност и енергийно обновяване на сгради в ЕС — Глава 2;
- Оценка на публичното финансиране в ЕС — Глава 3;
- Основни констатации и заключения — Глава 4.

2. ПРЕГЛЕД НА ПУБЛИЧНОТО ФИНАНСИРАНЕ ЗА ЕНЕРГИЙНА ЕФЕКТИВНОСТ И ЕНЕРГИЙНО ОБНОВЯВАНЕ НА СГРАДИ В ЕС

2.1. Публично финансиране на равнище ЕС

2.1.1. Бюджетна подкрепа от Съюза

Бюджетната подкрепа на Съюза обикновено се предоставя в рамките на многогодишната финансова рамка (МФР) — седемгодишен бюджетен план. Общият бюджет на Съюза по МФР за периода 2014—2020 г. възлиза на 1083 милиарда евро. МФР за периода 2021—2027 г. е на стойност 1211 милиарда евро. Освен това, за да се подкрепи икономическото възстановяване на ЕС от пандемията от коронавирус, през 2021 г. беше създаден временен инструмент на Европейския съюз за възстановяване — NextGenerationEU, включващ неговия водещ Механизъм за възстановяване и устойчивост (МВУ) — на обща стойност 807 милиарда евро. С отчитане на инфлацията бюджетните ресурси на ЕС са се увеличили с 86 % в сравнение с предишната МФР.

Таблица 1: Бюджет на ЕС

	Приети суми (по текущи цени)
МФР за периода 2014—2020 г.	1083 милиарда евро
МФР за периода 2021—2027 г.	1211 милиарда евро
Next Generation EU (Инструмент на	807 милиарда евро

Европейския съюз за възстановяване)	
МВУ и МФР за периода 2021—2027 г.	2018 милиарда евро

Източник: Европейска комисия, 2024 г.

По-конкретно по отношение на енергийната ефективност **общото налично финансиране от ЕС се увеличи 6,8 пъти** между 2014—2020 г. (21 милиарда евро) и 2021—2027 г. (144,7 милиарда евро), което представлява **безпрецедентно увеличение**. Както е показано в таблица 2 по-долу, **допълнителното финансиране се дължи главно на МВУ, което представлява 73,8 % от общата сума**, и в много по-малка степен на политиката за сближаване.

Таблица 2: Финансиране на енергийната ефективност по програми на ЕС (в милиарди евро)

	2014— 2020 г.	2021— 2027 г.	Увеличе ние (%)	Процент от текущата МФР (%)
Общо ЕС	21,0	144,7	822	100,0
Фондове по линия на политиката на сближаване	17,8	29,0	132	20,6
Земеделски фондове	0,7	1,4	100	1,0
ЕФСИ / InvestEU	1,6	1,6	-	1,1
Специални програми за енергийна ефективност (подпрограма „ПЧЕ“ на програма LIFE, Европейска програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище, „Хоризонт Европа“)	0,9	2,0	122	1,4
Модернизационен фонд	-	6,8	-	4,8
МВУ	-	103,9 ⁽⁸⁾	-	73,8
<i>МВУ за сгради</i>	-	79,4 ⁽⁹⁾	-	

⁽⁸⁾ Тази стойност показва приблизително оценените разходи за мерки за енергийна ефективност в рамките на МВУ, насочени към обновяване и строителство на сгради, както и към проекти за енергийна ефективност в МСП или големи предприятия, въз основа на данни от септември 2025 г. Тази стойност е получена чрез сумиране на разчетните разходи, свързани с мерките, проследявани в областите на интервенция 024/024a/0246/025/025a/0256/026/026a, както е определено в [приложение VI към Регламента за МВУ](#), в което се излага методика за проследяване на действията в областта на климата, подкрепяни от МВУ.

⁽⁹⁾ Тази стойност показва приблизително оценените разходи за мерки, свързани с енергийната ефективност и санирането и строителството на сгради, обхванати от МВУ, въз основа на данни от септември 2025 г. Тази стойност е получена чрез сумиране на разчетните разходи, свързани с

Общо съфинансиране (фондове по политиката за сближаване и земеделски фондове)	5,5	11,9	116	
Общо ЕС + съфинансиране	26,5	156,6	491	

Източник: Европейска комисия, 2024 г.

Голяма част от средствата по МВУ бяха изразходвани за енергийна ефективност, най-вече в сградите. За финансиране на инвестиции в енергийна ефективност бяха използвани 103,9 милиарда евро или 16 % от наличните 650 милиарда евро ⁽¹⁰⁾, което прави тази област на политиката основен бенефициер на МВУ. Следва да се отбележи, че всичките 27 държави членки са отделили средства за мерки за енергийна ефективност в своите планове за възстановяване и устойчивост, като разпределението варира от 31 % от наличните средства в Португалия до 2 % във Финландия. **Енергийната ефективност в сградите** получи най-голям дял от финансирането, възлизащ на **79,4 милиарда евро (за всички държави членки)**. Освен инвестициите МВУ насърчава също така усилията за реформи в областта на енергийната ефективност, включително подобряване на регулаторните и административните рамки, изготвянето на дългосрочни стратегии и предоставянето на информация и обучение.

Новите ресурси от системата на ЕС за търговия с емисии (СТЕ на ЕС) също спомогнаха за преодоляване на инвестиционния дефицит. **Фондът за модернизация** ⁽¹¹⁾, създаден с цел да подпомогне държавите членки с по-ниски доходи да модернизират енергийните си системи и да подобрят енергийната ефективност, се финансира чрез продажбата на 2 % от квотите за емисии на въглероден диоксид чрез системата за търговия с емисии за периода 2021—2030 г. Към края на 2023 г. фондът вече е изплатил 3 милиарда евро за инвестиции в енергийна ефективност в държавите членки бенефициери, което представлява една четвърт от общите изплатени суми. Въз основа на настоящата тенденция се очаква, че разходите за енергийна ефективност ще достигнат 6,8 милиарда евро до края на 2027 г.

Новите ресурси от МВУ и системата за търговия с емисии съставляват 89 % от това увеличение. И двата инструмента се управляват изключително от държавите членки.

мерките, проследявани в областите на намеса 025/025a/025b/026/026a, както е определено в приложение VI към Регламента за МВУ, в което се излага методика за проследяване на действията в областта на климата, подкрепяни от МВУ.

⁽¹⁰⁾ Общият финансов пакет на МВУ беше определен в размер на 650 милиарда евро в края на август 2024 г. Посочената преди това сума от 723 милиарда евро представляваше максималния размер на неподлежащата на връщане подкрепа по МВУ (338 милиарда евро) и заемите по МВУ (385 милиарда евро), предоставени съгласно Регламента за МВУ, но не беше изцяло усвоена от държавите членки.

⁽¹¹⁾ [Модернизационен фонд](#).

При равни други условия наличните средства на ЕС се увеличиха с 62 % — от 21 милиарда евро на 34 милиарда евро (без да се включват средствата от МВУ в размер на 103,9 милиарда евро и средствата от СТЕ на ЕС в размер на 6,8 милиарда евро). Това съответства на годишна вноска от бюджета на Съюза в размер на 4,8 милиарда евро за периода 2021—2027 г., която се увеличава до 20,7 милиарда евро, ако се включат МВУ и Модернизационния фонд.

Фондовете по линия на политиката на сближаване също се увеличиха значително, като фактически се удвоиха от 17,8 милиарда евро на 29 милиарда евро за периода 2021—2027 г., а освен това чрез междинния преглед се цели да се удвои финансирането по линия на политиката на сближаване за устойчиви жилища на достъпни цени. Фондовете по линия на политиката на сближаване се оказаха успешен инструмент за укрепване на сътрудничеството между публичните и частните финансови институции в различни държави членки и спомогнаха за мобилизиране на частни инвестиции за енергийно ефективни ремонти на място, като е важно да се отбележи нарастващото използване на револвиращи финансови инструменти за енергийна ефективност (заеми и гаранции, комбинирани с безвъзмездни средства).

Социалният фонд за климата ще започне да функционира от 2026 г., когато МВУ ще бъде постепенно преустановен. Фондът беше създаден по същото време, когато беше разширена системата за търговия с емисии, за да обхване емисиите от изгарянето на горива в сгради, пътния транспорт и други сектори. Чрез него ще се предостави финансиране в размер общо на 86,7 милиарда евро, което ще бъде разпределено между държавите членки за подкрепа на структурни мерки, инвестиции в енергийна ефективност и саниране на сгради, екологосъобразно

Европейски фонд за енергийна ефективност (ЕФЕЕ): публично-частно партньорство за енергийна ефективност

Създаден през 2011 г., ЕФЕЕ е публично-частен инструмент за дългосрочни инвестиции, предназначен за подкрепа на целите на ЕС в областта на енергетиката и климата. Фондът предоставя специално финансиране на местни, регионални или национални органи, или на публични или частни субекти, действащи от тяхно име, с цел да се стимулират енергоспестяването и енергийната ефективност и да се насърчават възобновяемите енергийни източници в ЕС.

Фондът, който изплаща дивиденди всяка година от 2013 г. насам, има разнообразна акционерна база, състояща се от институции както от публичния, така и от частния сектор, включително Европейската комисия, която е предоставила рисков капитал, Generali, Stichting Achmea Algemeen Pensioenfonds, DBU и DWS/WepLa.

С общо инвестиции от около 180 милиона евро ЕФЕЕ е подкрепил 18 проекта в 10 европейски държави, в които са участвали 56 публични органи и които са обхващали над 2 милиона души годишно. Фондът е постигнал значителни резултати от стартирането си, като е генерирал общо инвестиции в размер над 380 милиона евро. Той е подкрепил редица проекти, включително саниране на обществени сгради, модернизиране на уличното осветление, производство на енергия от възобновяеми източници и инфраструктура за чист транспорт. Механизмът за техническа помощ на фонда също е изиграл решаваща роля в подпомагането на подготовката на проекти, водещи до значителни икономии на енергия и намаляване на емисиите на парникови газове. Към края на 2021 г. фондът е постигнал кумулативно намаление на емисиите на CO₂ със 740 460 тона и икономия на първична енергия от 1 318 549 MWh.

ЕФЕЕ е добър пример за специализирано публично-частно партньорство в областта на енергийната ефективност, което демонстрира потенциала на смесеното финансиране за привличане на публичен капитал от ЕС и частни инвестиции. Концепцията на фонда, съчетаваща финансиране при преференциални условия, техническа помощ и секторна експертиза, позволи реализацията на проекти с голямо въздействие при относително скромни капиталови вложения от страна на ЕС.

отопление и охлаждане, интегриране на енергия от възобновяеми източници и решения за мобилност с нулеви и ниски емисии.

2.1.2. *Подкрепа от Групата на Европейската инвестиционна банка, включително когато се подкрепя от бюджета на Съюза*

Групата на Европейската инвестиционна банка ⁽¹²⁾, като банката на ЕС за климата и основен партньор по изпълнението на фондовете на ЕС, играе съществена роля във финансирането на енергийния преход.

Както е посочено в пътната карта на банката ⁽¹³⁾ за климата и в продължение на стратегията за саниране на сградите, стратегията за енергийна ефективност включва заеми чрез посредник и гаранции, както и консултантски услуги (InvestEU Advisory Hub ⁽¹⁴⁾), по-специално Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище ⁽¹⁵⁾).

В резултат на това **ресурсите, предназначени за енергийна ефективност, се увеличиха 12,2 пъти за периода от 2012 до 2023 г.** Финансирането от групата на ЕИБ беше насочено главно към строителния сектор и към интелигентни уреди и решения в съответствие със стратегията, заложената в пътната карта.

От друга страна, финансирането остана ниско за малките и средните предприятия (МСП), промишлеността, комбинираното производство на топлинна и електрическа енергия (КПТЕ) и топлофикацията. През септември 2025 г. **Групата на ЕИБ и Комисията стартираха инициативата за енергийна ефективност за МСП**, която е част от стратегическата пътна карта на ЕИБ ⁽¹⁶⁾ за периода 2024—2027 г. Тази инициатива ще осигури финансиране в размер на 17,5 милиарда евро за периода 2025—2027 г. с цел почти да се удвои настоящото равнище на подкрепа за енергийно ефективни решения за МСП ⁽¹⁷⁾.

Европейският инвестиционен фонд (ЕИФ) отдавна подкрепя чистите технологии, като предоставя рисков капитал и въвежда инициативи като частична гаранция за риска, за да насърчи зелените заеми за проекти в областта на енергийната ефективност и възобновяемите енергийни източници. Чрез програмата InvestEU ЕИФ засили фокуса си върху финансирането на проекти, които подкрепят декарбонизацията, енергийната ефективност, енергията от възобновяеми енергийни източници, устойчивата мобилност и кръговата икономика, с обща инвестиция от около 4,1 милиарда евро до 2025 г.

⁽¹²⁾ Групата на ЕИБ се състои от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) и Европейския инвестиционен фонд (ЕИФ).

⁽¹³⁾ [Пътна карта на банката за климата на Групата на ЕИБ 2021—2025 г.](#) и [Етап 2 на банката за климата на Групата на ЕИБ 2026—2030 г.](#)

⁽¹⁴⁾ https://investeu.europa.eu/investeu-programme/investeu-advisory-hub_en.

⁽¹⁵⁾ <https://www.eib.org/en/products/advisory-services/elena/index>.

⁽¹⁶⁾ [EIB Group 2024-2027 Strategic Roadmap \(Стратегическа пътна карта на групата на ЕИБ за периода 2024—2027 г.\)](#)

⁽¹⁷⁾ [Инициатива на ЕИБ за енергийна ефективност в МСП](#)

Таблица 3: Финансиране от групата на ЕИБ за енергийна ефективност в рамките на ЕС (в милиони евро)

	2012 г.	2013 г.	2014 г.	2015 г.	2016 г.	2017 г.
Енергийна ефективност (ЕЕ)	763	1354	1557	2876	3349	4613
	2018 г.	2019 г.	2020 г.	2021 г.	2022 г.	2023 г.
Енергийна ефективност (ЕЕ)	2421	4289	5273	4539	7624	9326

Източник: Група на Европейската инвестиционна банка, 2024 г.

Следва да се има предвид, че тези цифри включват както средства от бюджета изпълняван от Европейската инвестиционна банка (ЕИБ) – един от основните партньори по изпълнението на фондовете на ЕС, така и средства от националните банки за насърчаване и развитие (НБР). Поради това те не трябва да се добавят към цифрите, представени в предходния раздел. Такъв е случаят например с гаранционната програма InvestEU и Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище (ELENA). Въпреки това цифрите показват повече от дванадесеткратно увеличение на инвестициите на Групата на ЕИБ в енергийна ефективност от 2012 г. насам.

2.2. Публично финансиране на равнище държави членки

Комисията извърши анализ „отдолу нагоре“ на схемите за публично финансиране. Държавите членки бяха консултирани i) чрез покана за предоставяне на доказателства⁽¹⁸⁾ и ii) чрез експертната група за Директивата за енергийната ефективност. Настоящият доклад се основава главно на данни, събрани пряко от държавите членки, като другите данни от анализа, когато са налични, са използвани за попълване на евентуални пропуски.

Общо в 27-те държави членки бяха идентифицирани 426 схеми за публично финансиране.

Следва да се подчертае, че тъй като данните за енергийната ефективност не се събират систематично в рамките на схемите за публично финансиране, те са само ориентировъчни оценки.

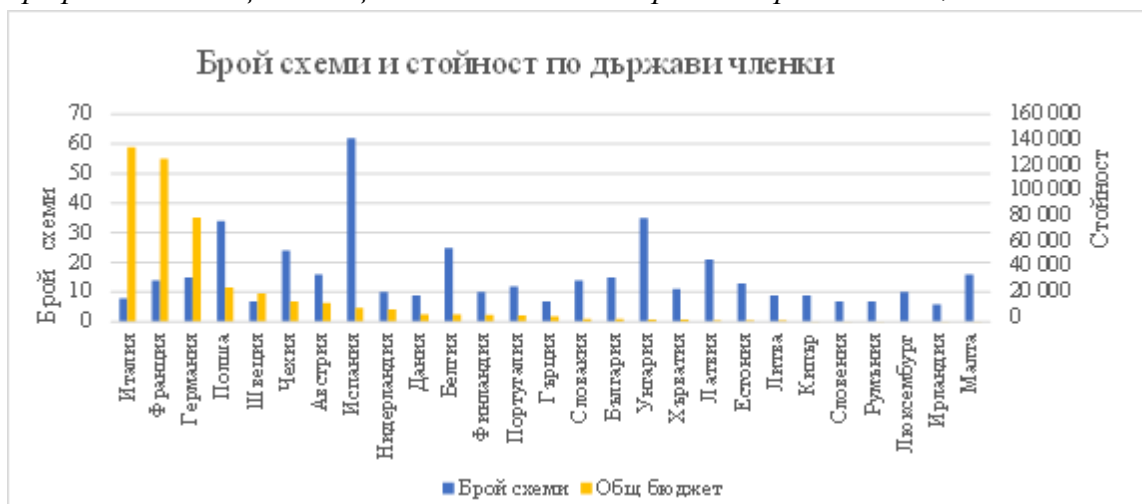
Много национални програми се съфинансират от програми на ЕС. Частично или пълно съфинансиране от програми на ЕС са получили 103 схеми. По отношение както на броя, така и на обема на схемите, МВУ беше основният донор. Отчетените вноски на ЕС в размер на 28,8 милиарда евро са извадени от общата сума, за да се

⁽¹⁸⁾ [Енергийна ефективност — оценка на равнището на финансирането от ЕС и националното финансиране.](#)

избегне двойното отчитане между схемите за финансиране от ЕС и националните схеми за финансиране ⁽¹⁹⁾.

За 80 схеми не бяха получени данни за бюджета, така че оценката се основава на данни за 346 схеми в цяла Европа. **Подкрепата за проекти за енергийна ефективност от националните бюджети през периода 2014—2024 г. се оценява на 360 милиарда евро ⁽²⁰⁾, т.е. приблизително 32,7 милиарда евро годишно.** Разпределението на бюджета по държави членки е показано по-долу.

Графика 1/Таблица 4: Национални схеми за енергийна ефективност, 2014—2024 г.



Държави членки	Брой схеми	Общ планиран бюджет (в милиони евро)	БВП на глава от населението
Италия	8	134 465	2 284
Швеция	7	22 067	2104
Франция	14	125 711	1850
Австрия	16	14 537	1608
Чехия	24	15 697	1491
Дания	9	5720	969
Германия	15	80 563	958
Финландия	10	5186	933
ЕС-27	426	388 654	864
Естония	13	1137	849
Полша	34	26 655	710
Латвия	21	1171	623
Нидерландия	10	9467	528
Хърватия	11	1877	488
Белгия	25	5684	487

⁽¹⁹⁾ В своя принос държавите членки отчетоха общо 28,8 милиарда евро като принос на ЕС към изпълнените национални схеми за финансиране.

⁽²⁰⁾ 388,7 милиарда евро минус 28,8 милиарда евро, произтичащи от отчетените вноски на ЕС.

Португалия	12	4967	479
Словакия	14	2365	436
Литва	9	1084	383
Гърция	7	4032	381
Люксембург	10	236	363
България	15	2332	360
Кипър	9	361	289
Малта	16	146	279
Испания	62	10 663	224
Унгария	35	1931	199
Словения	7	331	157
Ирландия	6	172	26
Румъния	7	263	14

Източник: Европейска комисия, 2024 г. Класиране по евро на глава от населението.

Сред по-големите държави членки Италия и Франция се открояват с високи нива на подкрепа. По програмата *Superbonus* в Италия бенефициерите получиха 110 % субсидия под формата на данъчни кредити. Във Франция се оценява, че намалената ставка на ДДС за ремонтни работи (5,5 %), в сила от 2014 г., е струвала 90 милиарда евро от въвеждането ѝ, което представлява три четвърти от френските разходи.

Субсидиите, техническата помощ и данъчните облекчения са **неподлежащи на връщане** форми на подкрепа, което означава, че тези ресурси могат да бъдат предоставени на бенефициерите само веднъж и не се връщат в националния бюджет. Неподлежащата на връщане подкрепа следва да бъде насочена предимно към уязвими бенефициери, които биха имали затруднения да я възстановят, било то поради липса на средства или поради силна конкуренция с други разходи. От друга страна средствата, получени по подлежащи на връщане схеми, които включват финансови инструменти като заеми, гаранции и капитал, трябва да бъдат възстановени на националните или регионалните изпълнителни органи, а в случай на револвиращи фондове могат да бъдат използвани за последващи операции. Подлежащата на връщане подкрепа обикновено има по-голям потенциал за ефект на лоста. Съществуват и смесени схеми, които предлагат комбинация от неподлежаща и подлежаща на връщане подкрепа. Тези схеми са особено подходящи за стимулиране на инвестиционни решения от страна на бенефициерите поради елемента на субсидия (например безплатна техническа поддръжка или енергийни одити, преференциални условия за кредитиране, отстъпки от капитала, лихвени проценти или субсидии за гаранционни такси).

Таблица 5: Разбивка на националните схеми по вид подкрепа

Вид схема	Брой схеми	Обем (в милиони евро)	Дял по обем (%)
Неподлежащи на връщане	285	248 046	63,8 %
Смесена схема	36	91 815	23,6 %
Подлежащи на връщане	69	41 621	10,7 %
Друго	36	7 172	1,8 %
ОБЩО	426	388 654	

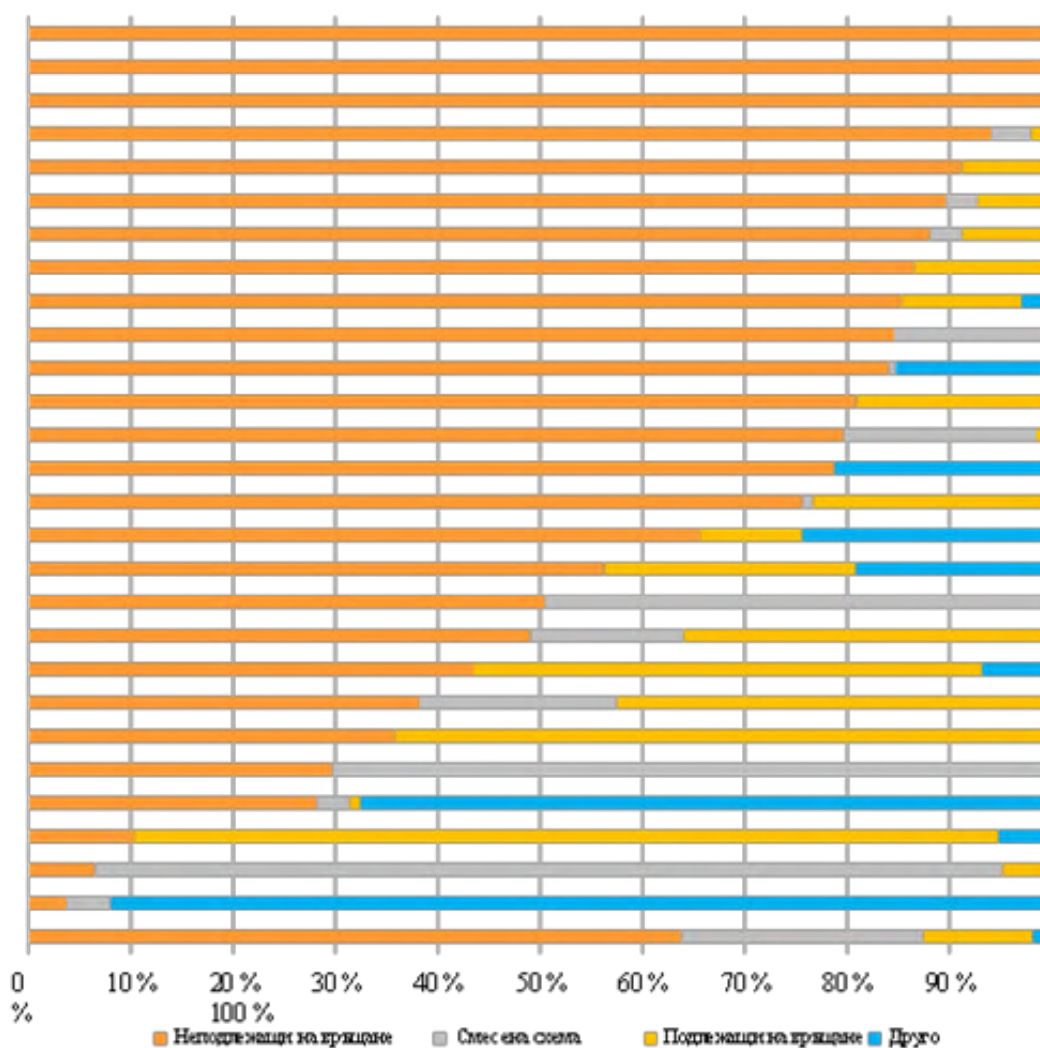
Източник: Европейска комисия, 2024 г.

Държавите членки бяха помолени да предоставят данни само за най-релевантните схеми. Повечето от тях са отчетели по-малко от 20, но 6 държави членки са отчетели по-голям брой, или защото има отделни подпрограми на широкомащабни програми (Чехия, Унгария, Латвия, Полша), или защото програмите за енергийна ефективност се управляват на регионално равнище (Белгия, Испания).

Държавите членки избират предимно неподлежащи на връщане схеми. Докато неподлежащата на връщане подкрепа често се състои от безвъзмездни средства, няколко големи държави членки (Франция, Германия, Италия) използват предимно данъчни облекчения. Финансовите инструменти (подлежащи на връщане схеми) съставляват повече от 30 % от финансирането само в 5 държави членки (Белгия, България, Унгария, Финландия и Португалия), докато смесените схеми се използват широко само в 3 държави членки (Австрия, Дания и Германия).

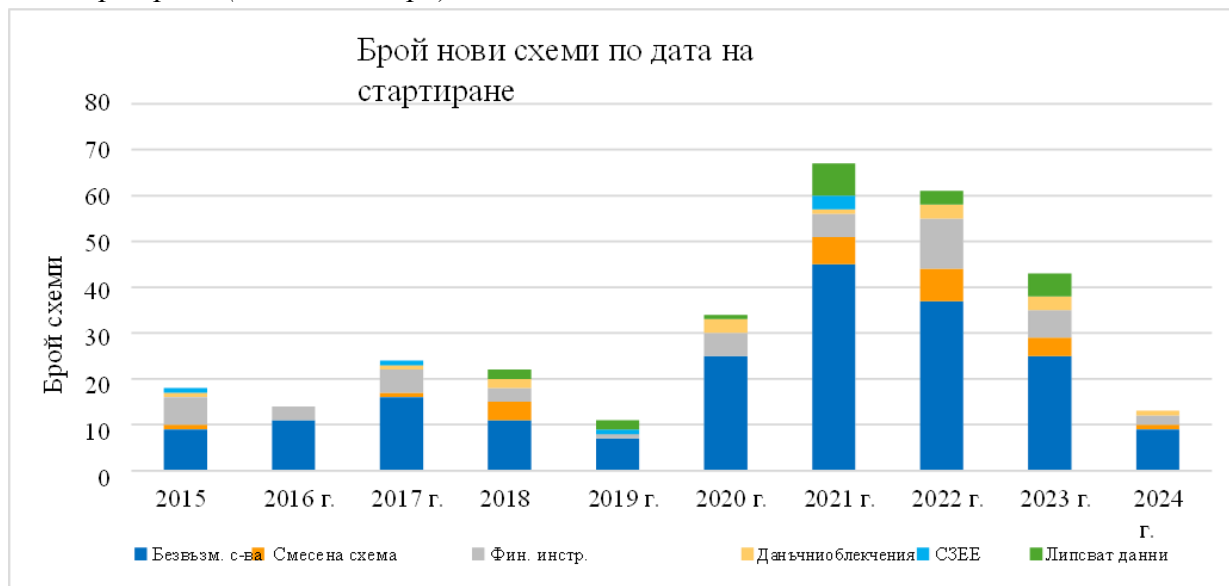
Графика 2: Разбивка на бюджета на националните схеми по вид подкрепа — разбивка по държави

Дял от бюджета по вид на схемата



С цел да се стимулира икономическото възстановяване от пандемията от COVID-19, държавите членки използваха предимно своите ресурси за финансиране на програми за безвъзмездна помощ. До 2019 г. броят на новите схеми за енергийна ефективност, създавани всяка година, варираше между 10 и 25, но между 2020 и 2023 г. държавите членки създадоха не по-малко от 205 нови схеми (между 34 и 67 на година), главно благодарение на прилагането на МВУ. Много от тях бяха под формата на безвъзмездни средства (116), следвани от финансови инструменти (25). По отношение на обема безвъзмездните средства възлизаха на 56,4 милиарда евро, а финансовите инструменти — на 16,5 милиарда евро. 48 от новите схеми в размер на 95,4 милиарда евро бяха насочени към жилищни сгради, което представлява 55,6 % от общия обем, отпуснат за нови схеми през този период (171,5 милиарда евро).

Графики 3 и 4/Таблица 6: Национална схема и разбивка на бюджета според датата на стартиране (в милиони евро)



Дата на стартиране	Неподлежащи на връщане	Смесена схема	Подлежащи на връщане	Друго
2015 г.	2774	13	4878	27
2016 г.	4421	-	8050	-
2017 г.	1865	-	963	-
2018 г.	20 645	252	566	-
2019 г.	3998	-	1 100	227

2020 г.	51 887	-	381	213
2021 г.	22 380	55 382	333	1024
2022 г.	13 576	2476	2696	164
2023 г.	5303	2362	13 083	239
2024 г.	1481	334	280	-

Източник: Европейска комисия, 2024 г.

3. ОЦЕНКА НА ПУБЛИЧНОТО ФИНАНСИРАНЕ ОТ ЕС И НАЦИОНАЛНИ ИЗТОЧНИЦИ

3.1. Оценяване на ефекта на лоста

3.1.1. Мултиплициращ ефект и ефект на лоста на програмите на ЕС

Таблица 7: Бюджет на ЕС и ефект на лоста (в милиони евро)

	Бюджет на ЕС А	Национално съфинансиране Б	Общ размер на инвестициите В	ефект на лоста (А+Б)/А	Общ мултиплициращ ефект В/А
Фондове по линия на политиката на сближаване 2014—2020 г.	12 540	5244		1,4	Не се прилага.
Фондове по линия на политиката на сближаване 2021—2027 г.	24 986	11 275		1,5	Не се прилага.
Фондове на Общата селскостопанска политика 2014—2022 г.	710		1695		2,4
Механизъм за възстановяване и устойчивост	103 921				Не се прилага.
Модернизационен фонд	3085				Не се прилага.
LIFE SET (покани за представяне на предложения 2021 и 2022 г.)	216		8640		40,0

Европейска програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище	295		9662		32,8
ЕФСИ	1624		25 400		15,6
Програма InvestEU	624		9915		15,9

Източник: Европейска комисия, 2024 и 2025 г.

Програмите на ЕС, които включват значителен дял безвъзмездни средства, имат ограничено въздействие върху енергийната ефективност. Ефектът на лоста на фондовете по линия на политиката на сближаване е под 1,5, което означава, че всяко евро от бюджета на Съюза привлича допълнителни 50 цента национално съфинансиране. Общият мултиплициращ ефект не може да бъде изчислен, тъй като не е възможно да се предостави обобщена стойност за общите инвестиции, включително частното финансиране.

По отношение на селскостопанските фондове общият мултиплициращ ефект се оценява на 2,4 за периода 2014—2022 г. Мултиплициращият ефект на МВУ и Модернизационния фонд е труден за оценяване поради липса на данни, но тъй като повечето национални фондове покриват само част от общата инвестиция (от 20 % до 100 %), общият публичен мултиплициращ ефект може да се оцени на 2 до 3.

Фондовете по линия на политиката на сближаване насърчават използването на финансови инструменти с доказани резултати. В рамките на настоящата МФР 18,5 милиарда евро бяха отделени за финансови инструменти, от които 24 % са предназначени за инвестиции в енергийна ефективност (4,3 милиарда евро). Въпреки че категоризацията на разходните пера е различна между двата периода на МФР, това означава, че средствата от Кохезионния фонд за финансови инструменти почти са се утроили в сравнение с периода 2014—2020 г. (1,6 милиарда евро) ⁽²¹⁾. В рамките на фондовете по линия на политиката на сближаване повечето държави членки се насърчават да използват **комбинации от безвъзмездни средства и финансови инструменти в една операция**. Това обаче не се прилага системно във всички държави членки и често все още не е достигнат необходимият мащаб.

Няма точни данни за всяка тематична цел по области (например енергийна ефективност), но през периода 2014—2020 г. финансовите инструменти по фондовете по линия на политиката на сближаване постигнаха ефект на лоста от 3,8 във всички сектори, което е значително над средната стойност от 1,4 за политиката на сближаване. Финансовите инструменти привлякоха допълнителен частен капитал в размер на 15 % от бюджета на политиката на сближаване за периода 2014—2020 г. **Комисията, в сътрудничество с ЕИБ, предлага и различни видове техническа**

⁽²¹⁾ [Финансови инструменти в рамките на политиката за сближаване 2021—2027 г. | Свободно достъпни данни във връзка със сближаването.](#)

подкрепа, за да насърчи използването на финансови инструменти за енергийна ефективност, като например модел за финансов инструмент за енергийна ефективност (ФИЕЕ) ⁽²²⁾, платформата Fi-compass и Инициативата за подкрепа на енергийната ефективност на разрастващи се предприятия ⁽²³⁾, Сближаване за преход (C4T) ⁽²⁴⁾.

Програмите на ЕС, предлагащи техническа помощ, гаранции и мерки за навлизане на пазара, имат много голям ефект на лоста По-специално Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище, с която се предоставят консултантски услуги за местни проекти в областта на енергетиката и мобилността и от бенефициерите на проектите (в зависимост от сектора) се изисква минимален ефект на лоста 10—20, надхвърли значително целта си със средна стойност от 32.

Понастоящем управлявана в рамките на програмата InvestEU, Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище успешно е използвала ресурсите на ЕС като начален капитал за местни инвестиционни портфейли в 25 от 27 държави членки. Подпрограмата „Преход към чиста енергия“ на програма LIFE (LIFE SET) постигна ефект на лоста 40, като включва изисквания за съфинансиране и подкрепя навлизането на пазара, разработването на проекти и иновативни подходи, като например създаването на пилотни финансови инструменти.

Европейският фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ), наследен от InvestEU от 2021 г., е **инструмент за гарантиране с посредник**, чиято цел е да запълни инвестиционната празнина в Европа чрез привличане на частно финансиране за проекти в области като иновации, инфраструктура, социално развитие и развитие на

⁽²²⁾ ФИЕЕ е гъвкав модел, който предлага практическо ръководство за държавите — членки на ЕС, относно това как лесно да създадат пазарно ориентиран финансов инструмент, комбиниран с безвъзмездна помощ за предоставяне на финансиране и консултантска подкрепа за инвестиции в енергийна ефективност (жилища, МСП). От решаващо значение е, че моделът предлага начин за използване на средствата, налични в бюджета на ЕС, за мобилизиране на допълнителни ресурси от търговски банки и частни инвеститори за такива схеми, [Инвестиции в енергийна ефективност в рамките на плана REPowerEU](#).

⁽²³⁾ [fi-compass | Финансовите инструменти под споделено управление на ЕС](#) предлагат техническа помощ на управляващите органи, като им помагат да провеждат проучвания за осъществимост, предварителни оценки, проучвания на конкретни случаи и друга подготвителна работа, необходима за създаването на финансови инструменти. Като част от платформата Fi-compass, [Scale-Up: финансови инструменти за енергийна ефективност](#) събира експерти от различни институции, за да се справят с пречките при прилагането на финансовите инструменти за енергийна ефективност и да предложат решения. Работни групи, съставени въз основа на поставени задачи, ще разработват стратегии за подобряване и разширяване на финансовите инструменти за енергийна ефективност, като се опират на най-добрите практики и експертен опит от всички държави от ЕС.

⁽²⁴⁾ [Inforegio — Кандидатствайте за C4T GROUNDWORK — техническа помощ за инвестиции в рамките на политиката на сближаване](#) Предоставя се експертна подкрепа на държавите — членки на ЕС, регионите и местните органи, като им се помага при изпълнението на инвестициите по линия на политиката на сближаване в рамките на цел 2 на политиката (ЦП2), включително насочените към енергийната ефективност. Услугите за подкрепа включват разработване на стратегии, подобряване на мониторинга, ангажиране на заинтересованите страни, идентифициране на възможности за финансиране, подкрепа за подготовката на покани за представяне на предложения и изграждане на капацитет.

умения, както и подкрепа за МСП. Той се превърна в най-големия инструмент за инвестиции в рамките на бюджета на Съюза, като целта му е да мобилизира близо 900 милиарда евро в периода 2014—2027 г. ЕФСИ постигна ефект на лоста от 15,6, който се очаква да бъде достигнат и от InvestEU.

3.1.2. *Мултиплициращ ефект на националните програми за финансиране*

Липсват данни за мултиплициращия ефект за повечето национални схеми за подпомагане. Въпреки това има данни за частни инвестиции, подкрепени от национални ресурси, за 71 такива схеми.

Таблица 8: *Ефект на лоста на национални схеми за енергийна ефективност*

	Брой схеми	Изпълнено	Частен сектор	Общо	Мултиплициращ ефект
Общо, от които:	71	36 394	56 045	92 019	2,5
Неподлежащи на връщане	58	30 651	40 037	70 268	2,3
Смесени схеми + подлежащи на връщане	13	5743	16 008	21 751	3,8
<i>Подлежащи на връщане</i>	8	902	11 478	12 381	13,7

Източник: Европейска комисия, 2024 г.

Общият мултиплициращ ефект, показан в горната таблица, скрива значителни разлики между използваните инструменти. **Неподлежащите на връщане схеми имат среден мултиплициращ ефект от 2,3**, което може да се разбере и като средна интензивност на безвъзмездната помощ от около 30 %. Въпреки това ефектът на лоста на частните инвестиции се увеличава до 2,4 при наличието на съфинансиране от ЕС, което показва, че финансовите приноси на ЕС притежават въздействие да привличат повече частни инвестиции.

Съгласно наличните данни, финансирането от ЕС има тенденция не само да замества националното финансиране, но и да понижава изискванията за съфинансиране. Обяснението за това може да бъде, че чрез увеличаване на интензивността на безвъзмездната помощ по дадена програма съфинансирането от ЕС намалява необходимостта от съфинансиране от страна на крайните бенефициери. Същевременно субсидиите за строителния сектор — независимо дали са под формата на финансиране от ЕС или национално финансиране — са ефективни, когато са насочени към конкретни собственици (домакинства с ниски доходи/МСП), сегменти на строителния сектор (сгради с най-лоши показатели) или по-задълбочени ремонти, изискващи значителни инвестиции.

При финансовите инструменти мултиплициращият ефект е по-труден за оценяване, тъй като може да се изчисли само въз основа на изпълнения бюджет, т.е. след като

инвестициите са вече реализирани. **Мултиплициращият ефект на подлежащите на връщане схеми се оценява на почти 14**, което е в съответствие с мултиплициращия ефект, наблюдаван при InvestEU. Все още обемът на финансовите инструменти, за които има надеждни данни, е изключително ограничен (900 милиона евро, изплатени в рамките на 10 години).

В заключение, поради хетерогенността на наличните данни, е **трудно да се определи точно общият мултиплициращ ефект на публичното финансиране в държавите членки**. Въпреки това може да се предположи, че безвъзмездните средства обикновено генерират мултиплициращ ефект от около 3.

3.2. Как се съотнасят публичното финансиране и нуждите от инвестиции

С помощта на модела PRIMES, използван от Комисията за извършване на оценки на въздействието и анализ на политическите варианти за енергийния сектор, е изчислено, че за постигането на целите за енергийна ефективност за 2030 г. ще бъдат необходими инвестиции в размер на около 370 милиарда евро за всяка година от периода 2021—2030 г. ⁽²⁵⁾. Само за строителния сектор нуждите от инвестиции се оценяват на 242 милиарда евро годишно през настоящото десетилетие, от които 180 милиарда евро за саниране на жилищни сгради и 62 милиарда евро за саниране на сгради за услуги (нежилищни).

В доклада за енергийна ефективност на Международна агенция по енергетика (МАЕ) за 2024 г. ⁽²⁶⁾ се оценява, че за периода 2021—2023 г. в енергийна ефективност в Европа са инвестирани около 200 милиарда евро средногодишно. Следователно, ако сравним нуждите от инвестиции с инвестициите, реализирани в ЕС през този период, според оценките на Международната агенция по енергетика **недостигът на инвестиции, който трябва да бъде покрит, за да бъдат постигнати целите за енергийна ефективност за 2030 г., възлиза на 170 милиарда евро годишно**.

Размерът на прогнозирания недостиг на инвестиции е съизмерим с други оценки на Института за икономика на климата ⁽²⁷⁾ и Bruegel ⁽²⁸⁾. Институтът за икономика на климата изчисли недостиг на инвестиции от 137 милиарда евро годишно за 2022 г., а Bruegel изчисли недостиг на инвестиции от 149 милиарда евро годишно конкретно за строителния сектор.

⁽²⁵⁾ Прогнозата се основава на инвестициите по отношение на търсенето, необходими за постигане на целите в областта на климата и енергетиката за 2030 г. съгласно сценария на модела PRIMES за План във връзка с целта в областта на климата за 2040 г., включително целите за енергийна ефективност, но с изключение на нуждите от инвестиции в транспорта и новото строителство.

⁽²⁶⁾ IEA 2024 Energy Efficiency Report, <https://iea.blob.core.windows.net/assets/f304f2ba-e9a2-4e6d-b529-fb67cd13f646/EnergyEfficiency2024.pdf>.

⁽²⁷⁾ Институт за икономика на климата (I4CE), Доклад за недостига на инвестиции в областта на климата в Европа, източник: [20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf](https://www.i4ce.eu/2024/02/20240222-i4ce3859-Panorama-EU_VA-40p.pdf).

⁽²⁸⁾ Bruegel, How to finance the European Union's building decarbonisation plan (Как да се финансира планът на Европейския съюз за декарбонизация на сградите), източник: [PB 12 2024.pdf](https://www.bruegel.org/publication/how-to-finance-the-european-union-s-building-decarbonisation-plan).

Таблица 9: Годишни нужди от инвестиции в енергийна ефективност и инвестиционен дефицит, 2021—2030 г. (в милиарди евро)

	Нужди от инвестиции	Недостиг на инвестиции
Енергийна ефективност	370	170
Сгради	242	149

Източник: Европейска комисия, 2024 г., Bruegel

В раздел 2 по-горе финансирането от ЕС беше оценено на 20,6 милиарда евро годишно, а финансирането от държавите членки — на 32,7 милиарда евро годишно. По този начин може да се смята, че 53,3 милиарда евро от публичните средства са предназначени за енергийна ефективност, т.е. около една шеста (14,4 %) от общите нужди от инвестиции.

3.3. Постигнати икономии на енергия

3.3.1. Програми на ЕС ⁽²⁹⁾

Отчитането на икономии на енергия във финансовата рамка на ЕС варира значително в зависимост от изискванията на всяка програма. Няма стандартен метод за проследяване или отчитане на икономии на енергия в резултат на финансиране от ЕС. Освен това отчитането е непълно по редица причини, включително непълно и закъсняло отчитане и факта, че някои икономии на енергия изобщо не се отчитат, например когато проектите имат въздействие върху намаляването на енергопотреблението, но техните области на бюджетна интервенция не са маркирани като „енергийна ефективност“.

Поради това не е възможно да се проследи напредъкът и да се измери глобалното въздействие и ефективността по отношение на икономии на енергия за всяко евро от бюджета на Съюза, изразходвано за енергийна ефективност.

Като пример за добра практика за Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище бенефициерите са длъжни да изчисляват и отчитат енергийните икономии, реализирани от техните проекти. Такъв е случаят от стартирането на програмата през 2009 г.

Таблица 10: Прогнозни икономии на енергия за фонд

Схема	Прогнозни годишни икономии на енергия (MWh*)
Фондове по линия на политиката на сближаване 2014—2020 г.	7 926 050
Фондове по линия на политиката на сближаване 2021—2027 г.	Не се прилага.

⁽²⁹⁾ [EU core performance indicators_15_07_0.pdf](#)

Фондове на Общата селскостопанска политика 2014—2022 г.	Не се прилага.
LIFE СЕТ 2021—2027 г. ⁽³⁰⁾	8 344 000
Европейска програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище	4 936 030
InvestEU ⁽³¹⁾	230 736
Механизъм за възстановяване и устойчивост ⁽³²⁾	33 388 511
Модернизационен фонд	26 886 804

*Мегаватчас

Източник: Европейска комисия, 2024 г.

Въз основа на наличните данни, до края на 2023 г. годишните икономии на енергия, постигнати с помощта на средства от ЕС, възлизат на 81,9 TWh, което се равнява на около 6 % от допълнителните усилия, необходими за постигане на целта на Съюза за енергийна ефективност за 2030 г. Въпреки това, поради изложените по-горе причини, цифрата се основава на непълни данни и не отразява действителното въздействие на финансирането от ЕС.

3.3.2. Национални програми

Данните за икономии на енергия се отчитат неравномерно. В 3 държави членки (Дания, Ирландия и Испания) повече от 80 % от схемите отчитат икономии на енергия, докато в 8 държави членки няма отчети. Общо в цяла Европа само 135 програми отчитат икономии на енергия.

Няма стандартен метод за отчитане на постигнатите резултати в областта на енергийната ефективност. Икономии на енергия могат да бъдат изчислени *предварително* или отчетени *впоследствие* като фактически стойности. Повечето схеми (95 от 137) отчитат данни за крайното енергийно потребление (КЕП), но 5 държави членки използват данни за първичното енергийно потребление (ПЕП), а някои (например Испания, Полша и Малта) отчитат данни за ПЕП или КЕП в зависимост от схемата.

За периода 2014—2024 г., обхванат от настоящия доклад, 135 национални схеми (по-малко от 30 %) са предоставили данни за икономии на енергия. Общата икономия на енергия възлиза на 135 611 696,46 MWh = 135,6 TWh ⁽³³⁾, което

⁽³⁰⁾ Прогнозна цел до 2030 г.

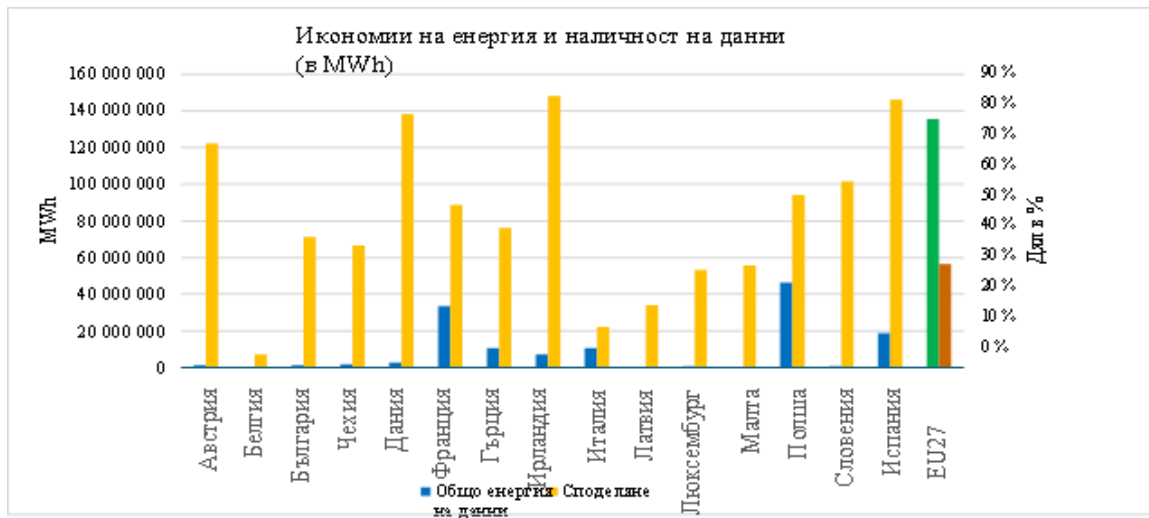
⁽³¹⁾ Няма докладвани данни за 2023 г.

⁽³²⁾ Общ показател за икономии в годишното потребление на първична енергия, както е отчетено от държавите членки през 2024 г., [Табло за възстановяване и устойчивост](#).

⁽³³⁾ Годишни икономии, постигнати през 2023 г., последната отчетна година.

представлява около 10 % от допълнителните усилия, необходими за постигане на целта на Съюза за енергийна ефективност за 2030 г.

Графика 5/Таблица 11: Очаквани икономии на енергия в избрани държави



4.

ОСНОВНИ КОНСТАТАЦИИ И ЗАКЛЮЧЕНИЯ

4.1. Основни констатации

Настоящият доклад показва, че през последните години е постигнат значителен напредък в областта на финансирането на енергийната ефективност, което се отразява в значително увеличение на бюджета на Съюза. Това увеличение на финансирането е важна стъпка към постигането на дългосрочни цели за устойчивост и удовлетворяване на търсенето на енергийна ефективност при санирането.

Проучване на 486 национални схеми обаче разкри **ограниченото използване на смесени и подлежащи на връщане схеми за финансиране**, които понастоящем съставляват по-малко от 25 % от общия брой. Това недостатъчно използване се дължи не само на сложността на тези схеми в сравнение със схемите за субсидии на базата на безвъзмездни средства, но и на липсата или ограничения капацитет на националните финансови институции, специализирани в мобилизирането на инвестиции в енергийна ефективност.

Въпреки че финансовите инструменти могат да стимулират по-високи нива на частни инвестиции, те се използват по-рядко от безвъзмездните средства. Това показва необходимостта от по-ефективно взаимодействие между безвъзмездните средства и финансовите инструменти. **Безвъзмездните средства следва да подкрепят конкретни социални или секторни нужди**, като например уязвими домакинства, микропредприятия или сгради с най-лоши показатели, **докато финансовите инструменти следва да бъдат интегрирани**, за да обхващат други области и да увеличават максимално въздействието на публичните средства.

Освен това данните от финансовите инструменти на политиката за сближаване показват, че **безвъзмездните средства могат да се комбинират ефективно с**

финансови инструменти, за да се подобри подготовката на проектите, да се стимулира по-задълбочено енергийно саниране и да се подобри достъпността за домакинствата с ниски доходи, които са изправени пред енергийна бедност. Различни форми на безвъзмездни средства — като субсидии за лихвени проценти или гаранционни такси, техническа помощ, безвъзмездни средства за инвестиции и капиталови облекчения — могат да се комбинират със заеми, гаранции или собствен капитал в една операция, което прави схемите по-привлекателни както за пазара, така и за финансовите посредници. Благодарение на опита от Механизма за възстановяване и устойчивост се подчертава важноста на съчетаването на инвестиционна подкрепа с реформи, както и на създаването на необходимите мрежи за подкрепа (например звена за обслужване на едно гише).

Средствата от ЕС за енергийна ефективност са разпределени между различни национални и регионални програми, всяка от които се управлява от различни организации. Тази фрагментация и липсата на координация между публичните и финансовите институции ограничават използването на смесено финансиране и възпрепятстват мобилизирането на частни инвестиции.

Освен това **публичното финансиране би могло да стане по-ефективно, като фокусът се измести от индивидуални проекти към обединени проекти**. Това включва подкрепа за стандартизацията, създаване на икономии от мащаба и достигане на критичен размер за достъп до финансиране. Подкрепата за организациите, които обединяват проекти, обаче често е ограничена от правила и регламенти, включително банкови практики за дългосрочно финансиране, гаранции и обезпечения. Същевременно съответните програми, финансирани от ЕС, като Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище и подпрограмата „Преход към чиста енергия“ на програма LIFE, които използват ефективно ресурсите от бюджета на Съюза и са доказали, че имат значителен ефект на лоста, както и мултиплициращ ефект, разполагат с относително малък бюджет.

Липсата на стандартизирани данни и отчети за проектите за енергийна ефективност, инвестициите и икономии на енергия продължава да бъде предизвикателство по отношение на оценката на напредъка и измерването на въздействието. Това важи особено за по-големи програми или конкретни целеви групи (например уязвими домакинства) и за сградите с най-лоши показатели, които могат най-много да спечелят от енергийно саниране.

4.2. Заключение

Въпреки забележимия напредък в увеличаването на публичната подкрепа за проекти за енергийна ефективност, **публичното финансиране понастоящем покрива само ограничена част (15 %) от общите прогнозни нужди от инвестиции** за постигане на целите на Съюза за енергийна ефективност за 2030 г. С края на МВУ през 2026 г. се появява риск от още по-голямо увеличение на този недостиг на

инвестиции, което ще затрудни реализирането на пълния потенциал за енергийна ефективност.

Санитарното на сгради и подобряването на енергийната ефективност в МСП и микропредприятията водят до значителни дългосрочни икономии, но уязвимите домакинства и МСП в частност се нуждаят от финансова подкрепа, за да покрият първоначалните разходи за начални инвестиции.

По-ефективните, целенасочени и основани на резултатите схеми за финансиране на равнището на Съюза, както и на национално и регионално равнище, могат да отворят пътя за опростени, съобразени с нуждите и привлекателни енергийни решения за гражданите и предприятията.

Ето защо съществува спешна необходимост да се **повишат максимално каталитичният ефект и ефектът на трансформация на пазара от публичното финансиране**, за да се отключат значителни частни инвестиции и да се използва потенциалът на енергийната ефективност по отношение на конкурентоспособността, достъпността на енергията, сигурността, здравето и качеството на живот, като се гарантира, че Съюзът ще постигне целите си за енергийна ефективност, по-специално в областта на санитарното на сгради, за 2030 г. и след това. Същевременно специалните инструменти и политическите мерки трябва да продължат да допринасят за стимулиране на търсенето на инвестиции в енергийна ефективност, включително например обслужване на едно гише, както и за стимулиране на предлагането на иновативни и частни решения за финансиране на енергийната ефективност, включително опростяване и разширяване на пазара на услуги за енергийна ефективност.

Модернизираният обхват на предложения бюджет за периода 2028—2034 г. позволява да се осъществи тази оптимизация. По-специално, националните и регионалните планове за партньорство ще свържат реформите с инвестиции, включително за подобряване на енергийната ефективност, заедно с новия Европейски фонд за конкурентоспособност, който ще укрепи икономиката на Съюза чрез инвестиции, насочени към декарбонизация на европейската икономика и насърчаване на енергийната ефективност.

Бюджетът на Съюза ще подкрепи също така **развитието и разширяването на финансовите инструменти и схеми за смесено финансиране**, като съчетава безвъзмездни средства, консултантски услуги и гаранции, за да отговори на специфичните нужди на сектора. **Препоръката на Комисията за отключване на частните инвестиции в енергийна ефективност** предоставя ценни насоки и конкретни примери на държавите членки и пазарните участници за мобилизиране на ресурсите на частния сектор.

Необходими са силни **мерки за помощ за разработване на проекти, инициативи за навлизане на пазара и мерки за изграждане на капацитет**, за да се подобри ефективността и усвояването на публични и частни средства. В рамките на следващата МФР Комисията ще се основава на съществуващите програми на ЕС,

като подпрограмата „Преход към чиста енергия“ на програма LIFE и Европейската програма за подпомагане в областта на енергетиката на местно равнище, които са доказали висока ефективност по отношение на инвестициите и икономите на енергия, за да се подготви почвата за по-големи програми за преки инвестиции.

С цел да се увеличи максимално въздействието на публичното финансиране в подкрепа на инвестициите в енергийна ефективност, **държавите членки следва да увеличат използването на финансови инструменти** и да намалят зависимостта си от безвъзмездни средства. Въпреки това безвъзмездните средства следва да продължат да се използват за преодоляване на пазарните неуспехи и за осигуряване на социално приобщаване и целенасочена подкрепа за конкретни секторни нужди.

В същото време благоприятната рамка следва да насърчава ефективното внедряване и използване на подпомагащи инструменти, като кредити и ипотeki за енергийна ефективност, комбинирани гаранции за портфейли, договори за енергийна ефективност, финансови схеми за заплащане според резултатите, данъчни стимули и стандарти за енергийна ефективност.

Предвид сложността и предизвикателствата, свързани с финансирането на проекти за енергийна ефективност, Комисията признава нарастващата необходимост от ефективни решения за финансиране, за големи **инвестиционни проекти за енергийна ефективност и инвестиции с намален риск**.

Инструментите за ускоряване на енергийната ефективност могат да включват специфични за сектора компоненти за бързо увеличаване на инвестициите в саниране на сгради, МСП и микропредприятия, както и в системи за отопление и охлаждане. Държавите членки могат да включат националните центрове на Европейската коалиция за финансиране на енергийната ефективност в разработването на тези инструменти.

Публично-частните партньорства, като например ЕФЕЕ, са имали доказан успех по отношение на разширяването на инвестиционните проекти и мобилизирането на финансиране от частния сектор. Това показва потенциалните ползи от възпроизвеждането и разширяването на този модел в по-широка рамка за финансиране на енергийната ефективност в ЕС. Тези партньорства могат да послужат като модел за инструменти за ускоряване от следващо поколение. По този начин Съюзът може да реализира значителни ползи за проектите за енергийна ефективност, включително намален риск, увеличено финансиране и подобро разработване на проекти.

Накрая, за да стимулира значително частните инвестиции в енергийна ефективност, като същевременно гарантира ефективното използване на публичните средства, Комисията стартира през 2024 г. **Европейската коалиция за финансиране на енергийната ефективност**. Продължаването и по-нататъшното укрепване на това структурирано партньорство между Комисията, държавите членки, финансовите

институции и промишлеността е от решаващо значение за постигането на целите на Съюза в областта на енергийната ефективност.

Комисията приканва както Европейския парламент, така и Съвета да вземат под внимание настоящия доклад.